

Hírek a külföldi élelmiszer-minőségsszabályozás eseményeiről

28/00 Új szabályok a genetikailag módosított szervezetek nemzetközi forgalmazásához

Összesen 135 ország vett részt 2000. január 24–29. között Montreálban az ENSZ Környezetvédelmi Programja keretében rendezett konferencián, amely az élő módosított szervezetek – többek között a genetikailag manipulált kukorica, szója, továbbá a vetőmagvak – nemzetközi forgalmazásának szabályait volt hivatott megállapítani. A biológiai biztonságról szóló Cartagena-i Jegyzőkönyv akkor léphet hatályba, ha legalább 50 ország ratifikálja azt (Cartagena az a kolumbiai város, ahol a biológiai sokféleségről szóló egyezmény aláírói 1999-ben az első, sikertelen kezdeményezést tették egy nemzetközi jegyzőkönyv megszövegezésére). Juan Mayr, a Montreál-i ülés elnöke a Cartagena-i Jegyzőkönyvben lefektetett elveket „a környezet, a nemzetközi közösség és a világ minden lakója nagy győzelmének” nevezte. A Jegyzőkönyv értelmében az élő módosított szervezeteket (LMOs) (beleértve a magvakat is) exportálni szándékozó országoknak meg kell kérniük a befogadó ország előzetes jóváhagyását, amelyet azonban csak szilárdan alátámasztott tudományos bizonyítékok alapján lehet megtagadni. Újszerű megközelítést tükröz, hogy a Jegyzőkönyv különbséget tesz az élő módosított szervezetek között aszerint, hogy ki akarják-e helyezni azokat a környezetbe vagy pedig tömegáruknak (élelmiszer, takarmány, nyersanyag) minősülnek: ez utóbbi esetben ugyanis enyhébb megítélés alá esnek. (World Food Regulation Review, 2000. március, 22. oldal)

29/00 EU: Az Európai Parlament kilátásba helyezte az állati takarmányok szabályozásának felülvizsgálatát

Az utóbbi években több ijesztő jel utalt arra, hogy valami nincs rendben az állati takarmányok közös szabályozása körül; elég itt csupán a szarvasmarhák szivacsos agysorvadására (BSE) vagy a dioxin szennyezésre emlékeztetnünk. Mindezeket figyelembe véve a Bizottság és a Miniszterek Tanácsa közös nyilatkozatban fordult az Európai Parlamenthez, sürgetve a vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatát. A közös nyilatkozat nyomatékosan hangsúlyozza a következőket: „A BSE probléma kezelésére tett kísérletek azt mutatják, hogy a takarmányok felhasználóinak átfogó információval kell

rendelkezniük annak összetételéről, mivel csak így garantálhatják a takarmányok és az állattartás biztonságát”. Az új EU jogszabálynak mindenek előtt meg kell követelnie, hogy az összetett takarmányok címkéjén vagy kísérő bizonylatain feltétlenül tüntessék fel a gyártó vagy a keverő üzem regisztrációs vagy engedélyezési számát. További követelmény, hogy a takarmányok nem jelenthetnek veszélyt a környezetre. (World Food Regulation Review, 2000. április, 8–9. oldal)

30/00 Japán: Nem csak a genetikailag manipulált, hanem az allergiát kiváltó élelmiszereket is külön kell jelölni

Az Egészségügyi és Népjóléti Minisztérium 2000. február 21-én javaslatot tett a genetikailag manipulált szervezetekből származó, illetve az allergiát okozó élelmiszerek megkülönböztetett jelölésére tekintet nélkül arra, hogy azok hazai előállításúak-e vagy pedig import termékek. Japánban jelenleg az ilyen jelölést az ipar önkéntes alapon végzi, amit szakértői vélemények szerint kötelezővé kell tenni. Az állam viseli a felelősséget azért, hogy a jelölési követelményekkel kapcsolatos új információt a nyilvánosság elé tárja. Ez az intézkedés elsősorban a fogyasztók érdekeit védi a hamis, nem tudományos tényeken alapuló jelölésekkel szemben. Nem véletlen, hogy a fogyasztói és a kereskedelmi érdekvédelmi szervezetek támogatják a jelölési előírások megszigorítását annál is inkább, mivel a japán közvéleményt egyre inkább aggasztja az élelmiszerbiztonság helyzete. A jelenlegi jogszabályok ugyanis csak korlátozott számú feldolgozott élelmiszer (pl. húsfélék és konzervek) jelölését teszik kötelezővé. (World Food Regulation Review, 2000. április, 10–11. oldal)

31/00 Dánia: Szigorú kontroll az első BSE előfordulást követően

A szarvasmarhák szivacsos agysorvadását (BSE) megelőzendő Dánia a jövőben megköveteli, hogy a vágáskor távolítsák el az állatok testéből a „speciális kockázatot hordozó (angol rövidítéssel: SRM) anyagokat”. Dánia ugyanis a nyolcadik EU tagállam, ahol a hazai szarvasmarha-állományon belül BSE előfordulást regisztráltak. A 2000. március 1-én tett miniszteri bejelentés a vágóhidak állatorvosi ellenőrzésének megszigorításáról tulajdonképpen a Bizottság 1997. évi javaslatának elfogadását jelenti (amelyet akkor Dánia hevesen ellenzett), miszerint a tagállamok kötelesek lettek volna minden, a betegség kockázatát hordozó szervet (SRM = agy- és gerincvelő, belek és lép) maradéktalanul eltávolítani a levágott állatok testéből, sőt betiltani az összes, azokból előállított zselatint vagy faggyút tartalmazó készítményt – köztük számos életmentő gyógyszert is. Mint ismeretes, a BSE-vel fertőzött állatok húsának fogyasztása összefüggésbe

hozható a végzetes Creutzfeld Jakob humán betegséggel. A tagállamok jelenleg tudományos bizottságok bevonásával vizsgálják az említett bizottsági javaslat regionális bevezetésének lehetőségét. (World Food Regulation Review, 2000. április, 6. oldal)

32/00 USA: 1 éves kísérleti időszak az előre csomagolt húskészítmények gépi besugárzására

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) 2000. február 28-án 1 éves kísérleti időszaktól hagyott jóvá, amely alatt az élelmiszer feldolgozók nagyszámú, különféle csomagolóanyagot használhatnak fel az előre csomagolt hús- és baromfi készítmények gépi besugárzása során. A jelenleg érvényes szövetségi jogszabályok alapján ugyanis – amennyiben a radioaktív anyagok által kibocsátott gamma sugarakat alkalmaznak – sokféle csomagolóanyagban elhelyezett élelmiszert lehet besugározni. Ha azonban a besugárzás gépi úton generált röntgensugarakkal és elektronsugárnyalábbal történik, akkor csak egyetlen egy élelmiszer-csomagolóanyag használható. Thomas Billy, az USDA Élelmiszerbiztonsági és Ellenőrző Szolgálatának vezetője most azt kérte az FDA-tól, hogy a gamma sugarra engedélyezett összes csomagolóanyagot az élelmiszerek gépi besugárzására is lehessen felhasználni. Egy fogyasztói érdekvédelmi csoport viszont azt fogja kezdeményezni az FDA-nál, hogy vizsgálja felül az élelmiszerek besugárzásának egész kérdéskomplexumát. Kérésüket többek között azzal indokolják, hogy nem áll rendelkezésre elegendő tudományos bizonyíték a besugárzás hosszú távú kihatásairól. (World Food Regulation Review, 2000. április, 13–14. oldal)

33/00 USA: Törvényjavaslat a genetikailag módosított élelmiszerek jelölésének szigorítására

Attól a gondolattól vezérelve, miszerint a fogyasztónak joga van tudni, hogy az általa vásárolt élelmiszer tartalmaz-e genetikailag módosított szervezeteket vagy sem, Barbara Boxer szenátor 2000. február 22-én benyújtott egy kötelező törvényjavaslatot. Ezzel egyidejűleg Dennis Kucinich a Képviselőházban egy olyan törvényjavaslatot nyújtott be, melynek alapján az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció (FDA) igen szigorú biztonsági ellenőrzésnek vetne alá minden genetikailag manipulált élelmiszert. E megélénkült tevékenységet a közvélemény nyomása teszi szükségessé, mivel nem áll rendelkezésre elegendő adat a biotechnológia hosszabb távú humán egészségügyi kihatásairól. Számos tudós és környezetvédő részéről is elhangzottak már súlyos figyelmeztetések (pl. az antibiotikumokkal szembeni rezisztencia és a toxicitás növekedése, allergén hatások, csökkent tápérték, a herbicidekkel szemben ellenálló gyomok megjelenése). Az Egyesült Államok számos kereskedelmi partnere (így az

Egyesült Királyság, Franciaország, Japán, Németország, Olaszország és Új-Zéland) megköveteli a genetikailag manipulált élelmiszerek jelölését. Az ipar képviselői negatívan állnak hozzá az említett két új törvényjavaslatához. (World Food Regulation Review, 2000. április, 14–15. oldal)

34/00 OECD konferencia a biotechnológia alkalmazásáról

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, valamint a brit kormány által 2000. február 28. és március 1. között közösen szervezett nemzetközi konferencián Edinburgh-ben a résztvevők azt javasolták, hogy az egyes országok társuljanak egy konzultatív szakértői testület létrehozására, amely teljeskörűen és tudományos igényességgel felmérné a genetikailag manipulált élelmiszerekkel kapcsolatban felmerülő kérdéseket. Ez a tudományos testület pontosan elemezhetné a biotechnológiai eljárások előnyeit, illetve alkalmazásuk kockázatait. „A genetikailag manipulált élelmiszerek biztonsága: tények, bizonytalanság és felmérés” című konferencián egyébként több mint 400-an vettek részt, elsősorban az akadémiák, a kormányok és a civil szervezetek, valamint az élelmiszeripar (tehát minden érintett fél) részéről. A konferencia megszervezése jól illeszkedett az OECD folyó kutatási programjába, amely a biotechnológia környezeti és élelmiszerbiztonsági kihatásainak feltárását tűzte ki célul. Különös optimizmus jellemzi ezen a téren Kínát, amely élelmezési problémáinak megoldását reméli a genetikai módosításoktól. (World Food Regulation Review, 2000. április, 22-23. oldal)

35/00 Az USDA bioszabványokat javasol a genetikai manipulációkra, a besugárzásra és a szennyvíziszapra

Az Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma – immár másodízben – szabványok megalkotását javasolja a bioélelmiszerek előállításának szabályozására. A javaslat szerint a címkén bioélelmiszerekként deklarált termékek esetében szigorúan tilos lenne a genetikai manipulációk, a szennyvíziszap és a besugárzás alkalmazása. Ami az állati eredetű termékek előállítását illeti, nem szabadna antibiotikumokat használni és kizárólag organikus takarmányokkal lehetne etetni az állatokat. A 100%-os biotermékek csak organikus úton előállított nyers- és feldolgozott anyagokat tartalmazhatnak. Daniel Glickman mezőgazdasági miniszter szerint a javasolt szabványok a „legátfogóbb és legszigorúbb” bioszabványok lennének a világon. A 90 napos társadalmi vitára bocsátott javaslatokkal általában az ipar képviselői is egyetértenek, bár az még nem világos a számukra, hogy annak megvalósítása milyen költségkihatással járna. Az USDA állami, magán és külföldi szervezeteket, valamint személyeket akkreditálna arra, hogy tanúsíthassák: egy bizonyos termék előállítása és

kezelése megfelel a szabvány előírásainak. (World Food Regulation Review, 2000. április, 25–26. oldal)

36/00 Codex Alimentarius: Korszerűsítés alatt állnak a zöldség- és gyümölcslevek nemzetközi szabványai

Az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció (FDA) egy tisztviselője bejelentette: a Codex külön ad hoc munkabizottságot hozott létre a zöldség- és gyümölcslevek nemzetközi szabványainak korszerűsítésére, hogy azok megfeleljenek a jelenleg érvényes nemzetközi kereskedelmi megállapodásoknak. Az 1960-as és 80-as évek között kidolgozott szabványok azért is felülvizsgálatra szorulnak, hogy megteremthető legyen az összhang az USA vonatkozó előírásaival és az Egyesült Államokban elért technológiai haladással – mondotta Michael Wehr, az FDA Jogszabályi Hivatala igazgatójának különleges tanácsadója. Hozzátette, hogy a szabványok felülvizsgálatával az 1999. júliusában létrehozott ad hoc Kormányközi Gyümölcslé Codex Munkacsoportot bízták meg. Az USA pozíció alátámasztására az FDA 2000. március 27-én nyílt napot tartott, ahol mintegy 12 ember vett részt, elsősorban az élelmiszeripar képviselőiben. A következő három – a későbbiekben a javasolt Codex irányelv tervezetek alapjául szolgáló – dokumentum-tervezeten hajtottak végre módosításokat: a gyümölcslevek és nektárok jelölése, egyes gyümölcslevek és nektárok, zöldséglevek. A végrehajtott módosítások azt a célt szolgálták, hogy a szabványok feleljenek meg az élelmiszeripar aktuális technológiai igényeinek és hogy összhangban álljanak az USA pozíciójával. (World Food Regulation Review, 2000. május, 5. oldal)

37/00 EU: A Bizottság új gyorsriasztó rendszert javasol a krízishelyzetek megelőzésére

A Bizottság 2000. március 22-én javaslatot tett az 53/95/EEC számú direktíva módosítására. Tekintettel a takarmányok dioxin szennyeződése által 1999-ben kiváltott botrányra, most a Bizottság többek között javasolja egy gyorsriasztó rendszer kiépítését, továbbá harmonizált kontroll intézkedések bevezetését az állati takarmányok összetételének ellenőrzésére és felügyeletére. „Bármely vészhelyzetben az idő a legkritikusabb tényező”, mondotta David Byrne fogyasztóvédelmi főbiztos. „Az újonnan javasolt konstrukció lehetővé teszi az állati takarmányok szennyeződése következtében előálló élelmiszerbiztonsági vészhelyzetek haladéktalan kezelését.” Ha a kockázat rendkívül nagy, akkor a Bizottság jogosult lesz közvetlen intézkedések megtételére is. (World Food Regulation Review, 2000. május, 5. oldal)

38/00 EU: A nemzeti törvényszékek nem bírálhatják felül az Európai Bíróság döntéseit

Az Európai Bíróság úgy rendelkezett, hogy egy francia polgári jogi fellebbviteli bíróságnak nincs joga akadályt gördíteni a genetikailag módosított Bt kukorica vetőmag engedélyezése elé, ha azt az Európai Unió már jóváhagyta. A Greenpeace környezetvédő mozgalom által 1998-ban kezdeményezett polgári per kapcsán viszont az Európai Bíróság úgy vélekedik, hogy a francia törvényszék – az elővigyázatosság elvének szem előtt tartásával – felülvizsgálhatja: vajon helyesen értelmezték-e a Bt kukoricára benyújtott eredeti kérvényt. A végső szót azonban maga az Európai Bíróság mondja ki abban a kérdésben, hogy az egyes tagállamoknak az eredeti kérvény felülvizsgálatával kapcsolatos következtetései összhangban állnak-e az európai joggal. Ez a megközelítés példaértékű lehet, mivel Ausztria és Luxemburg is – dacolva az EU jóváhagyással – több mint 3 évvel ezelőtt betiltotta a Bt kukoricát. Jelenleg van előkészületben a genetikailag módosított szervezetekről szóló új direktíva. (World Food Regulation Review, 2000. május, 6-7. oldal)

39/00 Taiwan: Az Élelmiszerhigiéniai Törvény módosítása

2000. február 9-én közzétették az Élelmiszerhigiéniai Törvény módosításait, miszerint – többek között – ezután nem csak a higiénéjára, hanem az élelmiszerek biztonságára és minőségére is kidolgoznak szabványokat. Egy új rendelkezés értelmében a gyártóknak tilos előállítani, feldolgozni, keverni, csomagolni, szállítani, tárolni, értékesíteni, ajándékként átadni vagy nyilvánosan bemutatni olyan élelmiszereket és élelmiszer adalékokat, amelyeket korábban nem használtak élelmezési célokra és még nincs véglegesen bebizonyítva, hogy ártalmatlanok az emberi egészségre. A központi felügyelő főhatóság (vagyis az Egészségügyi Minisztérium) elrendelheti egyes élelmiszer-készítmények, élelmiszer adalékok, tisztítószerek, konyhai eszközök, konténerek és más csomagolóanyagok szigorú ellenőrzését és regisztrálását. Az élelmiszerbiztonság garantálása értelmében az ilyen termékek és eszközök csak külön engedély megadása esetén gyárthatók vagy hozhatók kereskedelmi forgalomba. Az élelmiszerek címkéjén ezentúl fel kell tüntetni a gyártó telefonszámát is. (World Food Regulation Review, 2000. május, 14. oldal)

A hírekben közöltek háttéranyagai a megadott számok alapján a **KÉKI-ÉLMINFO**-nál megrendelhetők.